

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת
הפיקוח על הוראת המקרא בחינוך הממלכתי

תמוז, תשע"ט

יולי 2109

לכבוד,

מנהלי בתי הספר,

מרכזי המקצוע והמורים לתנ"ך

בחינוך הממלכתי,

חוזר מפמ"ר תנ"ך בחינוך הממלכתי תש"ף/1

"וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבֵּי..." (תהילים נא, יב')

מנהלים, מרכזים ומורים יקרים שלום רב,

"אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שְׁמֵהּ הָרוּחַ לְלֶכֶת לָלֶכֶת לָלֶכֶת לָלֶכֶת... " (יחזקאל א', י"ב) תנועת הרוח התחדשותה וכיווניה, בהן התחלנו בשנה הקודמת, הולכות ומתעצמות ביתר שאת גם בשנה זו.

כיווני הרוח, אם בתכנית הלימודים, האתר החדש, הפתוח המקצועי בהתאמה אישית, הכשרת המורים, פעילויות להעשרת הלימוד, כל אלה אחד הם. אלה נועדו לתת בידי המורה, אפשרויות ומגוון דרכים, להאדיר לטייב ולהפיח רוח במרחב הלימודי החינוכי, בתהליכי הוראה למידה והערכה, ולהנחות תחום הדעת תנ"ך במרחב הבית ספרי.

לא קלה דרכו של המורה. לעיתים הוא הולך כנגד הרוח, מדלג על מהמורות ומיישר קווים. בצד זה יהבנו שהמורה יהא "כאלה וכאלון אשר בשלכת...". כמאמר הנביא, הניצב אל מול כל אלה, ונותן בידי וברוח משמעות וחשיבות לחיזוק מעמד התנ"ך.

בשיתוף ובשותפות נוכל ונצליח.

חוזר זה עוסק בנושאים הבאים :

1. **תכנית הלימודים**
2. **לימוד התנ"ך מתוך ספר תנ"ך**
3. **אתר תנ"ך ממלכתי החדש**
4. **הכשרת מורים**
 - א. מורים מנחים בחינוך העל יסודי
 - ב. מורים מנחים בחינוך היסודי
 - ג. הכשרת מורים במוסדות להשכלה גבוהה
5. **פיתוח מקצועי**
 - א. מתווה הפיתוח המקצועי
 - ב. השתלמויות במסגרת "איחוד מול ייחוד"
 - ג. השתלמויות מרוכזות בבית יציב
 - ד. חובת ההשתתפות בפיתוח המקצועי
 - ה. ימי עיון תש"ף
 - ה.1 כנס הקיץ תשע"ט
 - ה.2 ימי עיון במחוזות
6. **החינוך היסודי**
 - א. תכנית הלימודים והחלטה בשנת הלימודים
 - ב. לימוד מתוך ספר התנ"ך
 - ג. תכנית הלימודים בכיתה א'
 - ד. קבלת ספר בראשית בכיתה א'
7. **החינוך העל יסודי**
 - א. חטיבת הביניים
 - א.1 תכנית הלימודים והחלטה בשנת הלימודים
 - א.2 הערכה חלופית 30%
 - ב. חטיבה עליונה
 - ב.1 תכנית הלימודים והחלטה בשנת הלימודים
 - ב.2 הערכה חלופית 30%
 - ב.3 העל"ה- הערכה על הערכה
8. **בחינות הבגרות בשנת הלימודים תשע"ט**
 - א. מבנה בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד שאלון 70% לנבחנים אינטרניים
 - ב. בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד שאלון 70% - שאלון מותאם
 - ג. בחינת בגרות מתוקשבת בהיקף 2 יחידות לימוד שאלון 70% לתלמידים בעלי התאמות לימודיות
 - ד. בחינות בעל פה
 - ה. בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד לעולים חדשים

- ו. תכנית ההיבחנות 30 - 70 לתלמידים ליקויי שמיעה
- ז. החממה הפדגוגית
- ז1. בחינת בגרות מתוקשבת עתירת מדיה 2 יחידות לימוד
- ז2. קורס ממיר בגרות
- ז3. תכניות תמ"ר וחלוצי הערכה
- ז4. הטמעת פריטים מקדמי חשיבה ועמ"ר בבחינות החיצוניות
- ח. בחינות הבגרות ביחידות המורחבות על פי תכנית 30-70
- ט. מועדי הבחינות ומספרי השאלונים על פי תכנית הלימודים

9. נבחני משנה ואקסטרנים

- א. בחינות הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד לנבחני משנה ואקסטרנים
 - ב. בחינות הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד לנבחני משנה ואקסטרנים עולים
 - ג. בחינות הבגרות ביחידות המורחבות לנבחני משנה ואקסטרנים
 - ד. מועדי הבחינות לנבחני משנה ואקסטרנים
- #### 10. תכניות ופעילויות להעשרת הלמידה בתנ"ך
- א. הקצאת שעות להעמקת לימודי התנ"ך
 - ב. יוזמות חינוכיות וחוייתיות ללימודי התנ"ך
 - ג. מוזיאון ארצות המקרא
 - ג1. משפט לימודי
 - ג2. פעילויות וסיורי העשרה
 - ד. ארכיאולוגיה ותנ"ך
 - ה. מסעות וטיולים
 - ו. "תורה נביאים... וכותבים!"
 - ז. חידון התנ"ך
- #### 11. מערך צוות ההדרכה בתנ"ך

1. תכנית הלימודים

שנת תשע"ט, עמדה בסימן החלתה של [תכנית הלימודים תשע"ט](#), בחינוך היסודי ועד לכיתה י' בחינוך העל יסודי. תכנית הלימודים שמה דגש על הקריאה בתנ"ך, ידיעת המסופר בו על תכניו וערכיו, והפקת המשמעות והרלוונטיות לחיי התלמידים. הרציונל, העקרונות בה ותכניה, מחייבת את צוותי התנ"ך, ובהתאם להיערכות בדרכי הוראה למידה והיבחנות.

אתר תנ"ך ממלכתי החדש, לחומרי הוראה ולמידה, נותן מענה פדגוגי לפרקי הלימוד בתכנית הלימודים.

כמו כן, בידי המורים [תיק תכניות לימודים](#), היכול לסייע בתכנון ההוראה והלמידה, תוך יצירת קשרים בין ידע מיומנויות וערכים, וכך הרחבות והעשרות שונות בתכנית הלימודים.

שנת תש"ף, תהא השנה האחרונה בה תלמד התכנית הקיימת (רק בכיתות י"ב) ודרכי ההיבחנות בה.

2. לימוד התנ"ך מתוך ספר תנ"ך

בעבר, בשלבי החינוך השונים, חוברות ומיני ספרים תפסו מקומם, ודחקו את הטקסט המקראי על כל מרכיביו ממוקד ההוראה והלמידה, ואת מקומו של המורה כמחולל הוראה ולמידה משמעותית.

כיום, בכל שלבי החינוך, החל בחינוך היסודי וכלה בחינוך העל יסודי, הלימוד מספר התנ"ך והטקסט התנכי במקור, חוזר למוקד השיעור. החשיפה של התלמיד לטקסט המקראי ככתבו וכלשונו וקריאה בו, כבר משלבי החינוך הצעירים, תהפוך אותו למוכר ופחות מנוכר. מחקרים מעידים על כך שקריאה מהטקסט המקראי, כבר משלבי החינוך היסודי, תקל את ההתמודדות התלמידים עימו בשלבי החינוך השונים. מיותר לציין, עד כמה חשובה הנחיה זו דווקא לחינוך הממלכתי, כאשר המפגש עם התנ"ך חסר.

בחינוך היסודי בכיתה ב'- ג', הקריאה והלימוד בשיעורי התנ"ך תעשה מתוך מהדורה מיוחדת בלבד של ספר בראשית, הנגישה לתלמידים שאך זה עושים את צעדיהם הראשונים בקריאה בכלל.

מכיתה ד'- י"ב, הלימוד וההוראה יהיו מתוך ספר התנ"ך המלא.

ספר בראשית, [במהדורה המיוחדת](#) וספר תנ"ך מלא, אלה ספרי המקור היחידים המאושרים על ידי משרד החינוך.

אתר התנ"ך החדש, נותן מענה ומסייע בידי המורים והתלמידים, בהתמודדות עם הטקסט המקראי על כל היבטיו.

3. אתר תנ"ך ממלכתי החדש

[אתר](#) תנ"ך ממלכתי, מהווה אתר רשמי של הפקוח על הוראת התנ"ך במשרד החינוך, בו תוכלו למצוא מידע מההיבט המנהלתי והפדגוגי כאחד.

אתר תנ"ך הולך ונבנה. חומרי הלימוד וההוראה המופיעים בו, נותנים מענה מקצועי לכיתות ב'-י', בהתאם לרציונל ועקרונות תכנית הלימודים. חומרי הלימוד מאתר תנ"ך הקודם, עברו ושולבו באתר החדש. השלב הבא בהיערכות הוא השלמתם של חומרי ההוראה והלמידה לכיתות י"א ו-י"ב.

האתר על חומריו וההיצע הרחב בו, מהווה אמצעי בידי המורה לקדם הוראה ולמידה משמעותית. כמו כן, יש ובחינות הבגרות תכלולנה חומרי הוראה ולמידה מתוך אלה המובאים באתר.

יש להדגיש - השימוש בצפיין (הטקסט המקראי באתר) אינו בא להחליף את השימוש בספר התנ"ך. ההוראה והלמידה של הטקסט המקראי תעשה אך ורק מספר התנ"ך. הקריאה מתוך ספר התנ"ך, יכולה להיעזר בצפיין. הצפיין מאפשר מענה מגוון ועשיר לטקסט המקראי, כדוגמת קריאה רהוטה ומוטעמת, פרשנויות, הרחבות, אמצעים לשוניים ועוד.

4. הכשרת המורים

א. מורים מנחים בחינוך העל יסודי

מיזם התנ"ך לקידום הוראת התנ"ך ומעמדו במערכת החינוך ובחברה הישראלית, יצא לדרך בשנת הלימודים תשע"ט. המיזם נעשה בשיתוף קרן פילנטרופית בליווי הפיקוח על הוראת התנ"ך והמזכירות הפדגוגית. המיזם כולל שתי שנות לימוד – שנה א' המתמקדת ביום לימודים ושנה ב' המתמקדת בהנחית מורים בשטח בליווי צוות המיזם. בשנת הלימודים תש"ף, אנו מבקשים להוסיף ולשכלל את מיומנויות הוראת התנ"ך, לסייע בידי מורים נוספים לפתח ולהוביל שיח זהות יהודית - ישראלית פלורליסטית באמצעות לימוד התנ"ך, ולקיים מפגשי לימוד ושיתוף בין מורים בבית הספר ובקהילה.

אנחנו קוראים למורים נוספים לקחת חלק במיזם. הזמנה להצטרפות מורים למיזם קרא [כאן](#).

ב. מורים מנחים בחינוך היסודי

בבתי הספר הממלכתיים יהודיים, נלמדים מקצועות המורשת תנ"ך ותרבות יהודית ישראלית. כל אחד מתחומי דעת אלו מבקש לעורר, לצד המרכיבים העיוניים, גם לימוד חווייתי הפורץ את גבולות הכיתה ומשתף את כלל קהילת בית הספר.

מטרת המיזם, להכשיר מורה מוביל למקצועות תרבות ומורשת בבתי הספר היסודיים. המורה המוביל יהיה אחראי על הפתוח המקצועי של הצוות, ויטפח את תחומי הדעת מעבר לשעות ההוראה במרחב הבית ספרי.

אנו קוראים למורי החינוך היסודי לקחת חלק במיזם. פרטים והזמנה להצטרפות מורים מובילים בחינוך היסודי קרא [כאן](#).

ב. אוכלוסיית היעד:

בתי ספר המעוניינים להטמיע שיח תרבותי יהודי-ישראלי, לטפח את מקצועות היהדות בבית הספר, להוביל את מורי בית הספר שמלמדים את מקצועות היהדות, לטפח את תחומי דעת אלו מעבר לשעות ההוראה הפורמליות של מקצועות היהדות, לשלב פעילויות חווייתיות ומשמעותיות ולטפח את קהילת ביה"ס סביב הערכים העולים ממקצועות אלו.

ג. הכשרת מורים במוסדות להשכלה גבוהה

אנו ערים למצוקה ההולכת וגוברת של חסר במורים הלומדים תנ"ך לחינוך הממלכתי. לכן אנו מנסים בכל דרך להפנות משאבים לשלב הכשרת המורים ללמוד תנ"ך.

בפורטל לעובדי הוראה, ניתן לקבל פרטים בדבר [הלוואות מותנות לסטודנטים](#), [תכניות ייחודיות להכשרת עובדי הוראה](#), [הכשרה אקדמית לעובדי הוראה](#).

על הפרק נבדקת אפשרות למתן מענקי עידוד ללימודי מקצועות היהדות. אם תאושר ההצעה, נפרסמה באתר תנ"ך ממלכתי.

5. פיתוח מקצועי

א. מתווה הפיתוח המקצועי

שנת תשע"ט היוותה פריצת דרך בפיתוח המקצועי בתחום הדעת. הפיתוח המקצועי בבחירה אישית, אפשר לכל מורה לבחור את התכנים ודרכי ההתמקצעות, לצרכיו ורצונותיו. מספר המורים הגדול, שלקח חלק בהשתלמות בהתאמה אישית בתחום הדעת, מעיד על מתן מענה נכון לצרכי המורים בפיתוח המקצועי.

מערך הפיתוח המקצועי כלל מפגשים פנים מול פנים, מפגשים סינכרוניים, שילובם של ימי עיון ברחבי הארץ, ימי סיור בחופשת חנוכה ופסח.

הליווי האישי של קבוצת המשתלמים על ידי מדריך מצוות ההדרכה, תוך מתן מענה הוליסטי לפיתוחם המקצועי, היווה חידוש. ליווי זה, אפשר היווצרות קשרים מקצועיים מפרים בין שני הצדדים. חידוש נוסף היה במסגרת המטלות הנדרשות בסיומה של השתלמות. מטלת הסיכום, הייתה יומן מסע אישי רפלקטיבי, היוצר

דיאלוג בין הנלמד בהשתלמות לבין היישום בשדה החינוכי. התגובות האוהדות של המורים המשתלמים, על ההשתלמות בהתאמה אישית על כל מרכיביה, מעידות שהמענה המקצועי ראוי ונכון.

על הפיתוח המקצועי בהתאמה אישית ניתן לקרוא באתר [תנ"ך ממלכתי](#).

ב. השתלמויות במסגרת "איחוד מול ייחוד"

מודל ההשתלמויות המקוון, משלב מומחיות פדגוגית עם מומחיות בתחום הדעת. המודל מכוון ליישום רחב של דרכי הוראה למידה והערכה, ונותן מענה לחלופות בהערכה הבית ספרית במסגרת ה-30% ובמסגרת התכניות הממירות 2 יח"ל לבגרות. מודל זה מסייע לגיבוש קהילת מורים לומדת, מגוון מתודות וכלים חדשניים, תוך יצירת שפה משותפת של מיומנויות הוראה ולמידה בתחום הדעת.

במסגרת הפיתוח המקצועי המקוון בתנ"ך מוצעות האפשרויות הבאות :

- ✓ פיתוח מקצועי מקוון בלמידה בדרך "החקר" למורים הלוקחים חלק בתכנית תמ"ר וחלוצי הערכה, תכניות ממירות 2 יח"ל לבגרות.
- ✓ "והבאתם ראשית העומר..." עקרונות העמ"ר בתהליכי הוראה למידה והערכה.
- ✓ קורסי מיקרוקרדיטציה - כשירויות ומיומנויות בתהליכי הוראה ולמידה לחינוך היסודי.
- ✓ רכזי מקצוע- עקרונות הנחיה והובלת צוותי מקצוע בתחום הדעת.
- ✓ קורס למורים המבקשים להגיש לבחינה המתוקשבת עתירת המדיה.
- ✓ אוכלוסיות מאתגרות – כשירויות ומיומנויות בתהליכי הוראה למידה והערכה.

ג. השתלמויות מרוכזות בבית יציב

בשנת הלימודים תש"ף, יתקיימו מספר ימי השתלמויות מרוכזים בבית יציב למורי החינוך היסודי וחטיבת הביניים ולמורי היחידות המורחבות. בהשתלמויות נעסוק בנושאים שונים מתוכנית הלימודים ובנושאי העשרה, מיומנויות הוראה ולמידה בהתאם. נחשף למגוון דרכי הוראה, למידה והערכה, למידה רב תחומית, ולמידת עמיתים. קישורים להרשמה ולהשתלמויות המרוכזות בבית יציב, יפורסמו בסמוך למועדם באתר תנ"ך ממלכתי.

ד. חובת ההשתתפות בפיתוח המקצועי

מיותר לציין עד כמה הפיתוח המקצועי, מאפשר למורה להיות חלק מקהילת מורים, להתעדכן ולהיות מעורה בתהליכים ובהדגשים בתחום הדעת על היבטיהם השונים. עומד לפניכם מערך רחב, הנותן מענה מתאים ובהתאמה לבחירת המורים.

חובת ההשתתפות בפיתוח מקצועי חלה על המורים הבאים :

- ✓ המורים המשתתפים בתכנית "ממירה בגרות תמ"ר" או ב"חלוצי הערכה". אלה מהווים קהילת מורים, הלומדת יחדיו, והיוצרת במשותף דרכי הוראה למידה והערכה ייחודיים, בהתאם לדרישות ההערכה החלופית בתכניות אלה.
- ✓ המורים המשתתפים בבחינת הבגרות "עתירת המדיה". אלה מהווים קהילת מורים לומדת היוצרת במשותף דרכי הוראה למידה והערכה בשיתוף המדיה.

- ✓ המורים המשתתפים בתכנית "מבראשית", קורס ממיר בגרות. אלה מהווים קהילת מורים, הלומדת יחדיו, והיוצרת במשותף דרכי הוראה למידה והערכה ייחודיים, בהתאם לדרישות ההערכה החלופית בתכניות אלה.
- ✓ השתתפות בפיתוח מקצועי בתחום הדעת, היא תנאי הכרחי להשתתפות בהערכת בחינות הבגרות.
- ✓ השתתפות בפיתוח מקצועי בתחום הדעת, היא תנאי לאישורו של מורה בוחן בבית הספר.
- ✓ מורה המלמד יחידות מורחבות בתנ"ך.
- ✓ מורה אשר קיבל שעה נוספת ללימודי העשרה והעמקה בתנ"ך בנוסף ל 2 ש"ש הנלמדות בבית הספר.
- ✓ מורה המקבל שעתיים נוספות בגין השתתפות במיזם המשותף לתנ"ך ותרבות יהודית ישראלית, להובלת מקצועות אלה בחינוך היסודי ממלכתי.

ה. ימי עיון תש"ף

ה1. כנס הקיץ תשע"ט

זו השנה השנייה, בה אנו מקיימים את הכנס הארצי למורי התנ"ך עם סיומה של שנת הלימודים, בשיתוף המרכז ללימודי רוח בספרייה הלאומית, ובהשתתפות שר החינוך רפי פרץ ומנכ"ל משרד החינוך שמואל אבואב. במסגרת הכנס נערכו ימי עיון ברוח תכנית הלימודים. בכנס לקחו חלק 550 מורים מכל רחבי הארץ, אשר נהנו מלמידה משותפת, עם מגוון המרצים בתחום הדעת, וחוו מפגש מעצים ומגבש של קהילת המורים לתנ"ך. למורים אשר בחרו להוסיף את ימי העיון למערך הפתוח המקצועי שלהם, ניתנו מסלולים נוספים להשלמת מכסת השעות לקבלת גמול השתלמות.

ה2. ימי עיון במחוזות

בשנת הלימודים תשע"ט, כחלק ממערך הפתוח המקצועי, קיימנו שמונה ימי עיון במחוזות שונים בארץ. זאת כדי לאפשר לכל מורה באשר הוא לקחת חלק בימי העיון המגוונים והמעשירים בתחום הדעת. בשנת הלימודים תש"ף, נמשיך ונקיים ימי עיון אלה ברחבי המחוזות השונים כחלק ממערך הפתוח המקצועי המוצע למורים בתחום הדעת. תוכנם וייעודם יפורסמו בסמוך למועדם באתר תנ"ך ממלכתי.

6. החינוך היסודי

א. תכנית הלימודים והחלתה בשנת הלימודים

שנת הלימודים תשע"ט הייתה השנה הראשונה להטמעתה של תכנית הלימודים במערכת החינוך על שלבי החינוך השונים. מטבע הדברים החלתה של תכנית הלימודים לוותה בתהיות, בהתלבטויות והתנגדויות, בשל השינוי הנדרש בלימודה בכיתות היסוד. חומרי לימוד שנלמדו שנים במערכת החינוך היסודי עברו שינוי ולעיתים היו כאלה שלא נלמדו יותר במסגרת התכנית החדשה. אך טבעי הדבר שבכל שינוי טמון חשש ואף יכול לעורר התנגדות. מנגד, היו מורים רבים שברכו על השינוי בתכנית הלימודים. השינוי לטענתם, אפשר התחדשות בהוראה והלמידה. כמו כן, הפריסה המתונה והינינוחה, של התכנים על פני שנות הלימוד, מזמנת ביסוס הידע, הרחבה והעמקה בפרקי הלימוד, וגיוון בדרכי ההוראה והלמידה ברוח הלמידה המשמעותית ועקרונות העמ"ר.

בכל תכנית חסרונות ויתרונות. פרקי הלימוד ונושאים, אינם חוזרים ונשנים בתהליך הלימוד בחטיבות הגיל הבאות, כפי שהיה עד כה. לכן, מחויבות ואחריות גדולה מוטלת על מורי החינוך היסודי בביסוס הידע, המיומנויות והערכים, כנדרש [בתכנית הלימודים](#). תכנית הלימודים מספרת את הסיפור המקראי מראשית ועד לתקופת השופטים. התכנית מהווה מסד הכרחי להבנת האירועים וההתפתחויות בתקופת המלוכה וכינונה של זו בחיי עם ישראל, בתכני חטיבת הביניים. לכן חשיבות יתרה, להקדיש את שעות הלימוד המוקצות לתנ"ך [במסמך המתנ"ה](#) וללמד במלואה את תכנית הלימודים על כל מרכיביה.

ידע מיומנויות וערכים, נדבכים מרכזיים [בתכנית הלימודים](#), מופיעים באופן מרוכז ומפורט [בתיק תכניות לימודים](#), העומד לרשות המורים בתהליכי ה.ל.ה. כך גם [באתר](#) התנ"ך, האתר לחומרי הוראה ולמידה.

ב. לימוד מתוך ספר התנ"ך

ההנחיה לקריאה ולמידה מספר התנ"ך, ספר מקור, חלה על כל שלבי החינוך השונים בשנת הלימודים תש"ף. תלמידי כיתה א'-ג' יקראו מתוך [ספר בראשית במהדורה מיוחדת ומותאמת](#) לגילם. מכיתה ד' ואילך יקראו וילמדו התלמידים מספר תנ"ך מלא.

הנחיה זו, נסמכת מחקרים, הטוענים כי ככל שהתלמיד בשנותיו הראשונות נחשף לטקסט המקראי ככתבו וכלשונו, כך יקל עליו להתמודד עימו, והוא הופך לפחות זר בעיניו. אמנם הטקסט המקראי על היבטיו הצורניים והלשוניים, מרוחקים משפתו של התלמיד, אינם נהירים לו, ומעוררים קשיי התמודדות עימו. עם החשיפה החוזרת ונשנית לדפוסי הכתיבה החזותיים והלשוני של הטקסט המקראי, תפחת החרדה ותתאפשר היכולת להתמודד עימו. [האתר](#), נותן מענה הולם לכל אחת מיחידות הלימוד, ומציע דרכי התמודדות בהוראה ולמידה של הטקסט המקראי.

ג. תכנית הלימודים בכיתה א'

במסמך המתנ"ה, ההמלצה ללמד שעה אחת בכיתה א' את [תכנית הלימודים](#) (עמ' 14-15), המיועדת לשעה זו. התכנית עוסקת בסיפורי ספר בראשית, הספר הראשון ללימוד בכיתה ב'. בתכנית הלימודים, נבחרו סיפורים המזמנים שיח ודיון סביב העלילה דמויות וסוגיות ערכיות. מטרת התכנית להפגיש את התלמידים עם סיפורי התנ"ך והטקסט המקראי על כתבו וכלשונו. מכיוון שתלמידי כיתה א' אינם מיומנים במלאכת הקריאה והכתיבה, הקריאה תעשה על ידי המורה מתוך ספר התנ"ך. האתר החדש יהווה כלי עזר בידי המורה לקריאה מתווכת מזמינה ומסקרנת של הטקסט המקראי על סיפוריו.

ד. קבלת ספר בראשית בכיתה א'

אנו קוראים לערוך את טקס קבלת ספר התורה, לקראת סיום כיתה א' לקראת חג השבועות. ההיערכות הרבה לקראת הטקס בסוף כיתה א', לא תפגע בלימוד התנ"ך השוטף בכיתה ב'. ספר בראשית במהדורה המיוחדת, המתאים לתלמידים המתחילים את תהליך הקריאה, יכול להינתן בטקס זה. הספר ישמש את תלמידי כיתות ב' ו-ג', בלימודי התנ"ך. לאחר קבלת הספר, ניתן להתחיל את לימוד פרשת הבריאה, באופן חווייתי ובשילוב תחומי דעת נוספים. הלימוד בכיתה ב' יפתח בלימוד סיפורי הבריאה בהרחבה והעמקה על פי הנדרש בתכנית הלימודים.

7. החינוך העל יסודי

א. חטיבת הביניים

1א. תכנית הלימודים והחלטה בשנת הלימודים

שנת הלימודים תשע"ט הייתה השנה הראשונה להטמעתה של תכנית הלימודים במערכת החינוך על שלבי החינוך השונים. מטבע הדברים, החלטה של תכנית הלימודים לוותה בתהיות, בהתלבטויות והתנגדויות, בשל השינוי המשמעותי הנדרש בלמידה בחטיבות הביניים. חומרי לימוד שנלמדו שנים בחטיבת הביניים עברו שינוי ואף נוספו יחידות למידה שלא היו בתכנית עד כה. השינויים הללו נבעו מהרצון ליצור רצף לימודי בין חטיבות הגיל השונות ובנוסף, הכוונה הייתה לאפשר לימוד נרחב יותר ממגוון הספרות המקראית.

פרקי הלימוד ונושאי, אינם חוזרים ונשנים בתהליך הלימוד בחטיבה העליונה, כפי שהיה עד כה. לכן מחויבות ואחריות גדולה מוטלת על מורי חטיבת הביניים בביסוס הידע, המיומנויות והערכים, כנדרש [בתכנית הלימודים](#). אלה מהווים מסד הכרחי לידע והבנת חומרי הלימוד בחטיבה עליונה לקראת בחינת הבגרות. לכן ישנה חשיבות יתרה להקדשת כל שעות הלימוד המוקצות לתנ"ך בהתאם ל**מסמך המתנ"ה**, וללמד במלואה את תכנית הלימודים על כל מרכיביה. יש בכך מחויבות ואחריות מקצועית שלנו כמורי חטיבת הביניים, לעמיתנו המורים בחטיבה העליונה, המוטלת על כתפיהם מלאכת ההגשה לבחינת הבגרות.

ידע מיומנויות וערכים, נדבכים מרכזיים בתכנית הלימודים, מופיעים באופן מרוכז ומפורט ב**תיק תכניות לימודים**, העומד לרשות המורים בתהליכי ה.ל.ה. וגם באתר התנ"ך, [האתר](#) לחומרי הוראה ולמידה.

2א. הערכה חלופית 30%

בהתאם לרפורמת הלמידה המשמעותית, 30% מחומרי הלימוד ישמשו ללימודי הרחבה העמקה ולהערכה חלופית עצמית.

מסגרת ה 30% אינה אומרת שאין מלמדים את פרקי הלימוד בכיתה, אלא הרחבה והעמקה בהם, תעשה על פי כללי ההערכה החלופית. זו מהותה של הלמידה המשמעותית במסגרת הרפורמה.

בתכנית הלימודים לחטיבת הביניים בכיתות ז' ו-ח', ישנה יחידה ללמידה מעמיקה ומרחיבה של התלמיד, המהווה בסיס להערכה חלופית. היחידות נבחרו בשל המרכיב הסיפורי בהן, להקל את ההתמודדות של התלמיד עמן.

בתכנית הלימודים לכיתה ט', ההערכה החלופית, מחולקת לשניים. ספר יונה אשר ילמד בתחילת השנה, שלו מרכיב סיפורי, ובחירה של אחד הנביאים המוצעים בתכנית, להיכרות עם הז'אנר הנבואי. שני הנביאים האחרים, המוצעים בתכנית, ילמדו במסגרת הלימודים הרגילה.

הצעות לדרכי הערכה מגוונות, בהתאם לגיל הלומדים ומחוון להערכה, ניתן לקרוא [בתכנית הלימודים](#) בעמודים 30-32.

- ✓ המחווון להערכה החלופית, מחייב ומהווה תנאי לעמידה בדרישות תחום הדעת.
- ✓ יש לשמור ולתעד את ההערכות החלופיות, לכל דרישה של המשרד והפקוח על תחום הדעת.

ב. החטיבה העליונה

11. תכנית הלימודים והחלטה בשנת הלימודים

שנת הלימודים תשע"ט הייתה השנה הראשונה להטמעתה של תכנית הלימודים החדשה בכיתה י' בלבד. בשנת הלימודים תש"ף, כיתות י"ב בלבד ימשיכו בלימוד והיבחנות על פי תכנית הלימודים בה החלו שנתיים קודם לכן.

תכנית הלימודים בחטיבה העליונה, מגדירה את הידע הנדרש להיבחנות בתחום הדעת, יחד עם לימוד ובחירה ממגוון הספרות המקראית, בהלימה לשעות הלימוד המוקצות לתחום הדעת.

ידע מיומנויות וערכים, נדבכים מרכזיים בתכנית הלימודים, מופיעים באופן מרוכז ומפורט בתיק תכניות לימודים, העומד לרשות המורים בתהליכי ה.ל.ה. וגם באתר התנ"ך, לחומרי הוראה ולמידה.

12. הערכה חלופית 30%

בהתאם לרפורמת הלמידה המשמעותית, 30% מחומרי הלימוד בכיתה י', ישמשו ללימודי הרחבה והעמקה ולהערכה חלופית עצמית. ההערכה החלופית מחולקת לשני חלקים, 15% כל אחת. האחת חובה והשנייה מתוך בחירה של המורה. ההצעה ללימוד והערכה מופיעה בתכנית הלימודים עמ' 35-36.

פרקי הלימוד במסגרת ה 30% מחייבים למידתם בכיתה. לא ניתן להמיר את שעות ההוראה והלמידה המוקצות ל 30% וללמד בהן את פרקי ה 70%.

הצעות לדרכי הערכה מגוונות ומחווון להערכה, ניתן לקרוא בתכנית הלימודים בעמודים 30-32.

- ✓ המחווון להערכה החלופית, מחייב ומהווה תנאי לעמידה בדרישות תחום הדעת.
- ✓ יש לשמור ולתעד את ההערכות החלופיות, לכל דרישה של המשרד והפקוח על תחום הדעת.
- ✓ על המורה המבקש לזכות בתשלום על הערכה חלופית, לקבל אישור ממדריכת מפמ"ר בלבד.

13. העל"ה- הערכה על הערכה

במסגרת תהליך הערכה על הערכה מטעם אגף הבחינות, נבחרים בתי ספר ונדרש מהם להציג את ההערכה החלופית בהתאם למחווון בתחום הדעת. יש להקפיד על ממוצע ציונים ריאלי ותואם את שאר הישגיו של התלמיד.

במקביל, הפקוח על הוראת התנ"ך, ימשיך לבקש את ההערכה במסגרת ה 30%, באופן בו הוא יבחר, לוודא יישום ההנחיות הנדרשות בתחום הדעת.

8. בחינות הבגרות בשנת הלימודים תש"ף

א. מבנה בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד בשאלון 70% לנבחנים אינטרניים

שנת הלימודים תש"ף, ההיבחנות בבחינת הבגרות לכיתה י"ב בלבד, תהיה על פי תכנית הלימודים בהתאם לתכנית הרפורמה. דוגמת מבנה בחינת הבגרות בשאלון תכנית ה-70%, ניתן לראות באתר תנ"ך ממלכתי.

מועד חורף תש"ף, יהיה המועד הראשון לכיתה י"א בלבדאוכלוסיות מיוחדות, להיבחנות בבחינת הבגרות במתכונתה החדשה. מבנה שאלון בהתאם לתכנית הלימודים, מופיע באתר תנ"ך ממלכתי.

ב. בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד בתכנית 30 – 70 - שאלון מותאם

פרקי הלימוד והיקף תכנית הלימודים לנבחנים במבחן מותאם, זהים לפרקי הלימוד והיקף תכנית הלימודים הנדרשים מכלל התלמידים. בעת ההיבחנות בבחינת הבגרות, תלמידים אשר קיבלו אישור מוועדת ההתאמות המחוזית להיבחנות במבחן מותאם, זכאים לבחירה רחבה יותר או להפחתה במספר השאלות שעליהם לענות.

תלמידי י"ב בתש"ף הזכאים למבחן מותאם, יענו בהתאם להנחיות המופיעות באתר תנ"ך ממלכתי.

תלמידי י"א בתש"ף, הזכאים למבחן מותאם, יענו בהתאם להנחיות המופיעות באתר תנ"ך ממלכתי.

ג. בחינה מתוקשבת בהיקף 2 יחידות לימוד בשאלון 70% לתלמידים בעלי התאמות לימודיות

הבחינות המתוקשבות, הן גרסה וירטואלית לבחינות בגרסת הנייר. הן נועדות לתת מענה למנעד רחב של דרכי היבחנות כדוגמת הקראת שאלון, שעתוק, הקלדה על גבי מחשב והכתבה לבוחן ניטרלי. בצד הסיוע לתלמידים הזכאים לדרכי היבחנות נוספות, הן מאפשרות לצוות המקצועי לתת מענה הולם למגוון ולריבוי ההתאמות הלימודיות של תלמידיו.

תלמידי י"ב בתש"ף, הזכאים להתאמות לימודיות ובגינן למבחן מתוקשב, ייגשו לבחינה על פי תכנית הלימודים בהתאם לתכנית הרפורמה. דוגמת מבנה בחינת הבגרות בשאלון תכנית ה-70%, ניתן לראות באתר תנ"ך ממלכתי.

תלמידי י"א בתש"ף, הזכאים להתאמות לימודיות ובגינן למבחן מתוקשב, ייגשו לבחינה על פי תכנית הלימודים במתכונתה החדשה. מבנה שאלון בהתאם לתכנית הלימודים, מופיע באתר תנ"ך ממלכתי.

היערכות מחייבת של בית הספר והצוות המקצועי, לקראת הבחינות המתוקשבות לבעלי התאמות לימודיות, בקיומו של תרגול ומועד ההדמיה, כפי שיקבע לתחום הדעת. חשוב לתרגל ולהתנסות עם התלמידים בקיומן של בחינות מתוקשבות לאורך כל השנה, ולא רק בזמן ההדמיה ומועדה של בחינת הבגרות.

על נהלי הבחינה המתוקשבת לבעלי התאמות בדרכי הערכה, בחינת ההדמיה ופרטי המדריכה האמונה עליה, ניתן לקרוא באתר תנ"ך ממלכתי.

בחינת הבגרות המתוקשבת לתלמידים בעלי התאמות לימודיות מתקיימות רק במועד הקיץ.

ד. בחינות בעל פה

תלמידים אשר קיבלו אישור להיבחן בעל פה, זכאים לקבל התאמה זו בדרכי ההיבחנות. יחד עם זאת יש לחזור ולהדגיש את הנהלים לקיומה של בחינה זו, על תנאיה והזמן המוקצב לה. הזכאות לבחינה בעל פה של התלמידים, ידועה לצוות המקצועי ולבית הספר במשך כל השנה. לכן נכון וחשוב שהיערכות בית הספר והצוות המקצועי, לקראת היבחנות התלמידים בדרך זו, תעשה מבעוד מועד ולא סמוך למועד הבחינה.

בהתאם [להוראות והכללים](#) אשר פורסמו על ידי אגף הבחינות, מורים הבוחנים בעל פה, חייבים להירשם [למאגר המומחים של המרב"ד](#) מבעוד מועד. מכיוון שתהליך אישור הבוחנים אורך זמן, המלצתנו היא להירשם למאגר המומחים כבר בתחילת שנת הלימודים.

זה המקום להביע הערכתנו ותודתנו לכל המורים ומעריכי בחינות הבגרות, שנקראו לסייע בקיומן של הבחינות בעל פה, ובכך אפשרו לכל התלמידים, אינטרנים ואקסטרנים כאחד, לקבל זכאות זו.

ה. בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד לעולים חדשים

עד לשנת הלימודים תשע"ט, תכנית לימודים ייחודית לעולים חדשים, התקיימה במקביל ובשונה מתכנית הלימודים 2 י"חל החובה. משנת הלימודים תשע"ט [תכנית הלימודים לעולים חדשים](#) (עמ' 43) ותכנית הלימודים 2 יח"ל החובה אחת הן. הצורך בתכנית אחת, נבעה מהמצוקה בה נדרשו הצוותים המקצועיים לתת מענה לתלמידי העולים בכיתות הרגילות, ללמד שתי תכניות לימוד שונות, ובה בעת להכין את התלמידים לשתי בחינות שונות.

תכנית לימודים אחת, על הרציונל בה ומטרותיה, תאפשר לצוות המקצועי, ללמד את פרקי הלימוד לכלל התלמידים בכיתה, עם התאמה של דרכי ההיבחנות לתלמידי העולים. בחינת הבגרות המיועדת לעולים, תמשיך ותתקיים בשאלון נפרד.

בשנת הלימודים תש"ף, ההיבחנות בבחינת הבגרות לעולים לכיתה י"ב בלבד, תהיה על פי [תכנית הלימודים](#) בהתאם לתכנית הרפורמה. [דוגמא למבנה בחינת הבגרות בשאלון](#) תכנית ה- 70%, ניתן לראות באתר תנ"ך ממלכתי.

מועד חורף תש"ף, יהיה המועד הראשון לעולים חדשים, כיתה י"א בלבד, להיבחנות בבחינת הבגרות במתכונתה החדשה. השאלון לעולים חדשים תואם את המבנה של הבחינה 2 יח"ל חובה. יחד עם זאת, העקרונות המנחים בבסיס השאלון שהיו עד כה בשאלון לעולים, יהיו גם במבנה השאלון החדש (ללא קטע להבנה וניתוח, שפה פשוטה ועוד). [מבנה שאלון בהתאם לתכנית הלימודים](#), מופיע באתר תנ"ך ממלכתי.

מבקשת לחזור ולהבהיר שאין שאלון מותאם בבחינת העולים.

[זכויות תלמידים עולים ותושבים חוזרים](#) ניתן לקרוא באתר תנ"ך ממלכתי.

ו. תכנית ההיבחנות 30 - 70 לתלמידי כו"ח

פרקי הלימוד והיקף תכנית הלימודים לנבחני כו"ח (כבדי שמיעה וחירשים) במבחן, זהים לפרקי הלימוד והיקף תכנית הלימודים הנדרשים מכלל התלמידים, בהתאמה לתלמידי כו"ח. תכנית הלימודים המותאמת היא ארצית, ומחייבת את כלל התלמידים הזכאים להיבחן בה.

תלמידי י"ב בתש"ף הזכאים להיבחן במבחן מותאם, יבחנו ב [תכנית הלימודים](#) בהתאם לרפורמה 30-70. [דוגמא](#) למבנה בחינת הבגרות 70% לתלמידי כו"ח, באתר תנ"ך ממלכתי.

תלמידי י"א בתש"ף הזכאים למבחן מותאם, יבחנו בהתאם [לתכנית הלימודים](#), המופיעה באתר תנ"ך ממלכתי. [מבנה שאלון בהתאם לתכנית הלימודים](#), מופיע באתר תנ"ך ממלכתי.

פרקי הלימוד להערכה חלופית, במסגרת ה 30%, מחייבים למידתם בכיתה. לא ניתן להמיר את שעות ההוראה והלמידה המוקצות ל 30% וללמד בהן את פרקי ה 70%. הרחבה והעמקה בהם, תעשה על פי כללי ההערכה החלופית. הצעות לדרכי הערכה מגוונות, מחוון להערכה, ניתן לקרוא [בתכנית הלימודים](#) בעמודים 30-32.

ז. החממה הפדגוגית – למידה מצמיחה אדם

תחום הדעת מבקש לתת בידי הצוות המקצועי, דרכי הוראה למידה והערכה, המאפשרות מענה למגוון התלמידים ויכולותיהם.

לפניכם הערוצים המתקיימים השנה בתחום הדעת תנ"ך.

1ז. בחינת בגרות מתוקשבת עתירת מדיה 2 יחידות לימוד

שנת הלימודים תש"ף תהיה השנה הרביעית בה תתקיים בחינת הבגרות המקוונת בשילוב מדיה. המדיה משמשת ככלי בידי המורה בתהליכי ההוראה הלמידה וההערכה. בהשתלמות המורים המלווה, ניתנים למורה כלים לדרכי שילובה של המדיה בתהליכי הוראה למידה והערכה בכיתה.

עוד על המיזם, בחינות הבגרות עתירות המדיה, על הדרך להצטרף אליו ופרטי המדריכה האמונה על בחינות אלה, באתר תנ"ך ממלכתי.

2ז. קורס ממיר בגרות

בשנות הלימודים תשע"ח-תשע"ט, יושם "קורס ממיר בגרות-מבראשית" הלכה למעשה, בחמישה בתי ספר ברחבי הארץ. בתי ספר אלה נבחרו לקחת חלק במיזם, תוך התאמה לדרישות המתחייבות. הלמידה במסגרת המיזם, חדשנית עם פדגוגיה ייחודית, בה התלמיד, המורה ותכני הלימוד, נרקמים אחרת ויוצרים תהליכי הוראה למידה והערכה מגוונים ואחרים.

בתום הערכה ומדידה של המיזם, על מוריו ותלמידיו, תכנית ההוראה הלמידה וההערכה, הוחלט לאפשר הרחבה של המיזם לכדי חמישה עשר בתי ספר בלבד, בשנת הלימודים תש"ף. [הזמנה](#) לקחת חלק במיזם, באתר תנ"ך ממלכתי.

3ז. תכניות תמ"ר וחלוצי הערכה

תכניות תמ"ר וחלוצי הערכה, הן תכניות הערכה ממירות בגרות, המופעלות על ידי משרד החינוך. אלו תכניות חינוכיות פורצות דרך, המקדמות למידה משמעותית, תהליכי הוראה למידה והערכה של תכנית הלימודים בדרכים ייחודיות.

הצטרפות לכל אחת מהתכניות תעשה בהתאם [לנהלי חלוצי הערכה ותמ"ר](#) ו [מבנה התכנית](#) בתחום הדעת.

בהשתלמות המורים המלווה, בליווי והדרכה של המדריכה האמונה על תכניות אלה בתחום הדעת, ניתנים כלים למורה בדרכי ה.ל.ה.

4ז. הטמעת פריטים מקדמי חשיבה ועמ"ר בבחינות החיצוניות

פרקי הלימוד בתכנית הלימודים, מזמנים יצירת שיח סביב העמ"ר בתהליכי ההוראה הלמידה וההערכה בכיתה ובבחינת הברגרות.

אודות המחשבה העומדת מאחורי התהליך של [הטמעת העמ"ר](#) וכן דוגמאות לשאלות, ניתן לקרוא [במאמר](#).

על [שאלות העמ"ר](#) ושאלות אשר הופיעו [בבחינות הברגרות](#) ניתן לקרוא באתר תנ"ך ממלכתי.

יש להדגיש שפריטי העמ"ר חייבים להיות בזיקה ישירה לטקסט המקראי, בתהליכי ההוראה למידה והערכה. אלה נובעים ממנו, יוצרים עימו דיאלוג ומתייחסים אליו ישירות.

בפיתוח המקצועי בהתאמה אישית, יועדה השתלמות למורים, בה ניתנים כלים לשילוב העמ"ר בתהליכי ההוראה למידה והערכה. על הפיתוח המקצועי והשתלמות ברוח העמ"ר, באתר תנ"ך ממלכתי.

ח. בחינות הברגרות ביחידות המורחבות על פי תכנית 70-30

לימודי ההרחבה בתחום הדעת מטרתם כשם כן הם, לאפשר לימודי הרחבה והעמקה ממגוון הספרות המקראית בנוסף ליחידות החובה.

בלימודי היחידות המורחבות יתרונו רבים: שתי יחידות החובה כבר נכללות במסגרת ההרחבה ל-5 יח"ל, בנוסף שתי יחידות מלימודי ההרחבה הן להערכה פנימית ויחידה אחת בלבד מהווה הערכה חיצונית. כמו כן, לימודי ההרחבה מזכות את התלמיד בבנוס של 25 נקודות במוסדות להשכלה גבוהה.

זו השנה השנייה שמשרד החינוך מעודד פתיחת מגמות הגבר, בתחום הדעת. בהתאם לכך, שעות העידוד לפתיחת מגמה יעמוד על שמונה תלמידים ומעלה, ויינתנו שעות עידוד נוספות לבתי ספר שעד כה לא פתחו לימודי הרחבה. בתשע"ט, השינוי בתבחינים לפתיחת מגמות הגבר, אפשר ל-10 מגמות חדשות להיפתח בבתי הספר. אלה מבניכם המעוניינים לפתוח מגמות בתש"ף מתבקשים לעקוב אחר הפרסומים במהלך 2019, באתר תנ"ך ממלכתי.

תלמידי י"ב בתש"ף אשר החלו את לימודי ההגבר בתשע"ט, ילמדו ויבחנו בהתאם לתכנית הלימודים הנוכחית.

על הוראה, למידה וההערכה ביחידות המורחבות לנבחנים אינטרנים ואקסטרנים, ניתן לקרוא [במסמך היחידות המורחבות](#).

היחידות להערכה בית ספרית מורכבות משני נושאים: "[מנהיגות במקרא](#)" ו"[נשים במקרא](#)". בית הספר יכול להמיר את נושא "הנשים במקרא" בנושא ייחודי, בכפוף לאישור המפמ"ר. מורים רבים בוחרים לממש את אפשרות הבחירה הניתנת להם ביחידה זו, ולהביא לידי ביטוי לימוד מגוון עשיר ויצירתי בהתאם לרצונם ונטיית ליבם.

היחידה להערכה חיצונית תהיה על [מגילות](#). [שאלון לדוגמא](#) ניתן למצוא באתר תנ"ך ממלכתי.

תכנית הלימודים [ביחידות ההרחבה בלימודי התנ"ך](#), ו**תכנית ההלימה** מופיעות באתר תנ"ך ממלכתי. את פרטי המדריך האמון על לימודי היחידות המורחבות, ניתן למצוא באתר תנ"ך ממלכתי.

תלמידי י"א בתש"ף, המתחילים את לימודי המגמה, ילמדו ויבחנו בהתאם לתכנית הלימודים החדשה ללימודי הגבר. תכנית הלימודים, דרכי ההיבחנות יפורסמו בהקדם באתר תנ"ך ממלכתי.

ט. מועדי הבחינות ומספרי השאלונים על פי תכניות הלימודים לנבחנים אינטרנים

מועד	יחידות לימוד	אוכלוסיות היעד	שאלון 70%
חורף תש"ף 13/1/20	2 יח"ל	תלמידי י"ב	1281
		תלמידי י"א- אוכלוסיות ייחודיות תכנית לימודים חדשה	חדש 1261
	2 יח"ל עולים	תלמידי י"ב	1284
		תלמידי י"א -כיתות עולים בלבד תכנית לימודים חדשה	חדש 1264
קיץ תש"ף 1/6/20	2 יח"ל	תלמידי י"ב מועד אחרון	1281
		תלמידי י"א תכנית לימודים חדשה	חדש 1261
		תלמידי י"ב מתוקשבת עתירת מדיה - מועד אחרון	1287
		תלמידי י"א תכנית לימודים חדשה מתוקשבת עתירת מדיה	חדש 1267
		תלמידי י"ב מועד אחרון	1284
2 יח"ל עולים	2 יח"ל עולים	תלמידי י"א תכנית לימודים חדשה	חדש 1264
		תלמידי י"ב יחידות מורחבות	1381
	5 יח"ל -יחידה להערכה חיצונית	יחידות מורחבות תלמידי י"א תכנית לימודים חדשה	חדש 1361

9. נבחני משנה ואקסטרניים תש"ף

א. בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד לנבחני משנה ואקסטרניים

תכנית הלימודים 30-70 בהתאם לרפורמה לנבחני משנה ואקסטרניים זהה לתכנית הלימודים לנבחנים אינטרנים. השוני הוא בדרכי ההערכה.

לנבחני המשנה ולאקסטרניים מתקיימים שני שאלונים. שאלון 1281 עוסק ב 70% מתכני הלימוד, ושאלון 1282 עוסק ב 30% הנותרים מתכנית הלימודים. תכנית הלימודים 30-70, מופיעה [באתר תנ"ך ממלכתי](#).
דוגמא [למבנה בחינת הבגרות ושאלון לדוגמא](#) תכנית 70%, ניתן לראות באתר תנ"ך ממלכתי.

דוגמא [למבנה בחינת בגרות ושאלון לדוגמא](#) תכנית 30%, ניתן לראות באתר תנ"ך ממלכתי.

בשנת תש"ף נבחני המשנה והאקסטרנים, יבחנו בהתאם לתכנית הלימודים הקיימת. שנת תש"ף תהא [המועד האחרון](#) להיבחנות בהתאם לתכנית הקיימת. בשנת תשפ"א, נבחני המשנה והאקסטרנים, יבחנו בהתאם לתכנית הלימודים החדשה [בלבד](#).

ב. בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד לנבחני משנה ואקסטרנים עולים

תכנית הלימודים 30-70 בהתאם לרפורמה לנבחני משנה ואקסטרנים זהה לתכנית הלימודים לנבחנים אינטרנים עולים. השוני הוא בדרכי ההערכה.

לנבחני המשנה ולאקסטרנים עולים מתקיימים שני שאלונים. שאלון 1284 עוסק ב 70% מתכני הלימוד, ושאלון 1272 עוסק ב 30% הנותרים מתכנית הלימודים. פרקי הלימוד בנושאים "המסגרת החוקית של העם" ו"מגילת רות", יופיעו בשאלון ה 30% לתלמידי משנה ואקסטרנים עולים.

באתר תנ"ך ממלכתי [תכנית עולים חדשים במסגרת 70-30](#), [דוגמא לשאלון 70%](#), [שאלון הבחינה 30%](#) לתלמידי משנה ולאקסטרנים.

בשנת תש"ף נבחני המשנה והאקסטרנים, יבחנו בהתאם לתכנית הלימודים הקיימת. שנת תש"ף תהא [המועד האחרון](#) להיבחנות בהתאם לתכנית הקיימת. בשנת תשפ"א, נבחני המשנה והאקסטרנים, יבחנו בהתאם לתכנית הלימודים החדשה [בלבד](#).

ג. בחינות הבגרות ביחידות המורחבות לנבחני משנה ולאקסטרניים

תכנית הלימודים ביחידות המורחבות לנבחני משנה ולאקסטרנים, זהה לתכנית הלימודים לנבחנים האינטרנים. השוני הוא בדרכי ההערכה.

לנבחני המשנה ולאקסטרנים ביחידות המורחבות מתקיימים שני השאלונים בהערכה חיצונית. שאלון 1381 עוסק ביחידת המגילות 30% מתכני הלימוד, ושאלון 1382 עוסק ביחידות "מנהיגות דוד ומשה" ו"נשים במקרא" 70% מתכני הלימוד.

תכנית הלימודים [ביחידות ההרחבה בלימודי התנ"ך](#), [ותכנית ההלימה](#) מופיעות באתר תנ"ך ממלכתי. על בחינות הבגרות ביחידות המורחבות [ראה כאן](#).

על הוראה, למידה והערכה ביחידות המורחבות לנבחנים אינטרנים ואקסטרנים, ניתן לקרוא [במסמך היחידות המורחבות](#).

על יחידת [מגילות](#) ו[שאלון לדוגמא](#) ניתן למצוא באתר תנ"ך ממלכתי.

[לשאלון לדוגמא](#) ביחידת מנהיגות ונשים במקרא, ראה באתר תנ"ך ממלכתי.

בשנת תש"ף נבחני המשנה והאקסטרנים, יבחנו בהתאם לתכנית הלימודים הקיימת. שנת תש"ף תהא [המועד האחרון](#) להיבחנות בהתאם לתכנית הקיימת. בשנת תשפ"א, נבחני המשנה והאקסטרנים, יבחנו בהתאם לתכנית הלימודים החדשה [בלבד](#).

ד. מועדי הבחינות ומספרי השאלונים על פי תכניות הלימודים לנבחני משנה ואקסטרינים

מועד	יחידות לימוד	אוכלוסיות היעד	שאלון 70%	שאלון 30%
חורף תש"ף 13/1/20	2 יח"ל	כלל נבחני המשנה והאקסטרינים	1281	1282
	2 יח"ל עולים	עולים חדשים – כלל נבחני המשנה והאקסטרינים	1284	1272
קיץ תש"ף 1/6/20	2 יח"ל	כלל נבחני המשנה והאקסטרינים	1281	1282
	2 יח"ל עולים	עולים חדשים – כלל נבחני המשנה והאקסטרינים	1284	1272
	5 יח"ל יחידות מורחבות	כלל נבחני המשנה והאקסטרינים	1383	1381

10. תכניות ופעילויות להעשרת הלמידה בתנ"ך

א. הקצאת שעות להעמקת לימודי התנ"ך

במסגרת מדיניות המשרד, לעודד למידה מעשירה ומרחיבה בלימודי התנ"ך, מקצה המזכירות הפדגוגית במשרד החינוך, שעת לימוד אחת בנוסף לשעות החובה הנדרשות בלימוד התנ"ך על פי מסמך המתנ"ה. שעה זו מיועדת להעשיר ולהרחיב את הוראת התנ"ך בנוסף ומעבר לתכנית הלימודים הנדרשת. מורה המעוניין בשעה נוספת להרחבה והעמקה זו, יגיש בקשה במסגרת הקול הקורא לקבלת שעות עידוד המתפרסם מידי שנה באתר התנ"ך. כמו כן המורה יתבקש להגיש תכנית לימודים ייעודית, לפקוח על הוראת התנ"ך.

ב. יוזמות חינוכיות חווייתיות ללימודי התנ"ך

משרד החינוך באמצעות אגף מורשת, מבקש לעודד קיומן של פעילויות ויוזמות חינוכיות חווייתיות, בחינוך היסודי ובחינוך העל יסודי, לעידוד לימודי התנ"ך. לכך, מוקצים משאבים נרחבים, שיאפשרו למורה להפעיל ולממשן בבית הספר. היוזמות המתוקצבות, כוללות למידה מעמיקה ומרחיבה של תכנית פדגוגית שהמורה מתווה, בנוסף לתכנית הלימודים הרגילה, תוך כדי שילוב למידה והפעלה חווייתית. ראה קול קורא להגשת הצעות ליוזמות חינוכיות חווייתיות, באתר תנ"ך ממלכתי.

ג. משפט לימודי במוזיאון ארצות המקרא

1ג. משפט לימודי

זו השנה הרביעית, בה מתקיים שיתוף פעולה בין הפקוח על הוראת התנ"ך לבין מוזיאון ארצות המקרא. במסגרת שיתוף הפעולה הזה, מתקיים משפט מבויס סביב סוגיה לימודית מקראית. המשפט המבויס בהובלת

צוות המורים, התלמידים וצוות משפטי מקצועי, הוא שיאו של תהליך למידה הוראה והערכה, אשר נעשה בבית הספר.

בתהליך הלמידה ההוראה וההערכה, נבחרת סוגיה משפטית מתכנית הלימודים. זו נלמדת בהרחבה בכיתה בהובלת המורה המקצועי. התלמידים והצוות נפגשים עם צוות משפטי מקצועי, להכנת המשפט על כל מרכיביו. שיאו של התהליך כולו, הוא בהצגת משפט מבויס, המתנהל על ידי צוות משפטי מקצועי. המשוב הנלהב, של תלמידים ומורים כאחד, בתום התהליך כולו, יש בו כדי להעיד על דרך נוספת משמעותית וחוויתית להעשרת ההוראה והלמידה בתנ"ך. מורים המעוניינים לקחת חלק במשפט לימודי מוזמנים לפנות אל הפיקוח על הוראת התנ"ך ומחלקת החינוך במוזיאון ארצות המקרא.

ג. פעילויות וסיורי העשרה

עומדת לרשותכם, המורים לתנ"ך, פעילויות נוספות ללמידה והעשרה, המתקיימות במוזיאון ארצות המקרא, [בחינוך היסודי ובחינוך העל יסודי](#). בקשה לתקצוב פעילויות אלה, ניתן להגיש דרך היוזמות החינוכיות החווייתיות, להעשרת הלמידה בתנ"ך.

ד. ארכיאולוגיה ותנ"ך

זו השנה השלישית בה מתקיים שיתוף פעולה בין הפיקוח על הוראת התנ"ך לבין רשות העתיקות. במסגרת זו מתקיימת פעילות לימודית חווייתית לתלמידי היחידות המורחבות, המשולבת ארכיאולוגיה. התלמידים יוצאים ל 5 ימי פעילות וסיור, באמצעותם התלמידים נחשפים לעבודת החפירות הארכיאולוגיות משמעותן וחשיבותן, לחיזוק הזיקה בין ההווה והעבר. הפעילות נחשבת לחלק מההערכה החלופית הפנימית, הנדרשת בלימודי המגמה. כמו כן, התלמידים זוכים ליום סיור באחד מאתרי הארכיאולוגיה הקיימים. בנוסף, התלמידים זוכים למענק כספי נכבד המיועד ללימודי המגמה ופיתוחה בבית הספר. על [התכנית](#) ופרטים נוספים אצל המדריך האמון על היחידות המורחבות.

ה. מסעות טיולים וסיורים בתנ"ך

מיזם "בשביל המקורות" תשע"ח- תשע"ט, פתח פתח נוסף להעשרת הלמידה באמצעות מסעות טיולים וסיורים סביב התנ"ך, במתווה בו לומדים את סיפורי התנ"ך דרך שבילי הארץ ונופיה. בשנת הלימודים תש"ף יתמקד המיזם בכיתות ח' בבתי הספר בשיתוף פעולה בין מורי התנ"ך למורי השל"ח. מטרת התכנית להעמיק את הזיקה של התלמידים לארץ, ומעניקה מימד ממשי ומוחשי לסיפורי התנ"ך ככלי להתבוננות באירועים עכשוויים. התכנית כוללת מסע בן שלושה ימים, בו התלמידים לומדים וחווים את הסיפור המקראי באופן ישיר, במקום בו הוא התרחש. תוך כדי המסע, התלמידים נחשפים למגוון פעילויות חווייתיות, "הנקרות" בדרכם, תוך כדי ברור ועיסוק בסוגיות העולות מהטקסט המקראי והרלוונטיות שלהם לחיי התלמידים. על המסע, המתווים והמסלולים, ניתן לקרוא באתר תנ"ך ממלכתי. להצטרפות בית ספרך למסע, יש לפנות למורה השל"ח בבית הספר.

ו. "תורה נביאים... וכותבים!"

זו השנה הרביעית בה תכנית זו מיושמת בבתי הספר בחינוך היסודי ובחינוך העל יסודי. תכנית זו מאפשרת לכל תלמיד להביא לידי ביטוי את פרשנותו והתייחסותו האישית לסיפורי התנ"ך, באופן חווייתי ויצירתי לבחירתו.

העבודות בחינוך העל יסודי, יכולות להוות חלק מההערכה החלופית, המחייבת בתחום הדעת במסגרת ה-30%, בהתאם ל**מחוז** ההערכה החלופית הנדרש בתחום הדעת. העבודות הנבחרות מכל מחוז, זוכות לפרסום בספר המופץ לבתי הספר. אלה הזוכות במקומות הראשונים, מקבלים אות הוקרה ופרס במעמד ארצי מיוחד. **פרטים באתר**.

ז. חידון התנ"ך

חידון התנ"ך תשע"ט, זכה לנציגים ראויים מהחינוך הממלכתי, אשר הפגינו ידע ובקיאות בחומרי הלימוד. אלה הגיעו למקום המכובד ביותר בחידון התנ"ך העולמי. בהוקרה והערכה רבה.

אנו רואים לנכון לעודד בתי ספר, מורים ותלמידים, לקחת חלק בחידוני התנ"ך על כל שלביו. לכך דרושים משאבים. אלה יכולים להיכלל בחלקם בשעות העידוד, ובהצעת היוזמות החינוכיות. אנו קוראים לכם המורים, לעודד תלמידים לקחת חלק בחידוני התנ"ך בבתי הספר, ולסייע בידי אלה המעפילים לשלביו הגבוהים יותר.

באתר המלוח את חידון התנ"ך, ניתן למצוא את כל הפרטים הנלווים, לקיומו של החידון על שלביו השונים, ההיערכות והסיוע לצוות המקצועי, לוחות הזמנים, חומרי הלימוד ועוד.

11. מערך צוות הדרכה

צוות ההדרכה נועד לסייע בידכם, המורים לתנ"ך, בבניית תכנית ה.ל.ה. המותאמת לצרכי בית הספר. החלטה של תכנית הלימודים החדשה בכיתות ב'-ג' בשנת תשע"ט, ויישומה של הפתוח המקצועי בהתאמה אישית, אפשרו לשלבם יחדיו בעבודת ההדרכה והליווי המקצועי של צוות ההדרכה בבתי הספר. צוות ההדרכה עומד לרשותכם, צוות המורים לתנ"ך בבתי הספר, לכל ליווי והנחיה שנדרש להם. רשימת צוות ההדרכה במחוז בו נמצא בית ספרכם, מופיעה באתר תנ"ך ממלכתי.

אני מזמינה אתכם, ציבור המורים, לפנות אלי בכל שאלה ובעיה הקשורה לתחום הדעת. אשתדל להיענות לפניוטיכם בהקדם האפשרי. צוות המדריכות הארציות האמונות על תחומים מקצועיים, עומד גם הוא לרשותכם לכל מה שיידרש. שאו ברכה, ראו טוב והצלחה בעמלכם.

בהערכה רבה,

ענת צידון

מנהלת תחום דעת תנ"ך ממלכתי

העתקים:

ד"ר מירי שליסל – יו"ר המזכירות הפדגוגית

גב' דליה פניג – סגנית יו"ר המזה"פ ומנהלת אגף א' לפיתוח פדגוגי

מר יובל אוליבסטון - מנהל אגף א' מורשת

גב' דסי בארי - מנהלת אגף א' לחינוך על-יסודי

גב' אתי סאסי- מנהלת אגף א' לחינוך היסודי

מר דויד גל – מנהל אגף הבחינות

מנהלי מחוזות במשרד החינוך

מדריכי תנ"ך בחינוך הממלכתי